

Valstybinių miškų urėdijos (VMU) patikėjimo teise valdomuose miškuose nustatytos jau 2375 saugomų paukščių lizdavietės. Ir šis sąrašas nuolat plečiasi - per 2023 m. VMU specialistai identifikavo dar 50 naujų lizdų. Saugant paukščius šie lizdai reguliariai stebimi, aplink juos nevykdoma arba ribojama ūkinė veikla.

“Gamtos apsauga rūpi kiekvienam miškininkui ir VMU veikloje šioje srityje siekiame atitikti aukščiausius standartus. Mūsų darbuotojai aktyviai gilina žinias ir įgūdžius gamtosaugos ir gamtotvarkos srityse, tiksliau identifikuoja saugomas augalų ir gyvūnų rūšis, taip pat jaučiame vis didesnę visuomenės rūpinimąsi mus supančia aplinka ir tai džiugina, nes tik kartu galime kurti aplinkai draugišką ateitį”, – teigė VMU generalinis direktorius Valdas Kaubė.

Informaciją apie miško valdoje registruotas saugomas rūšis galima rasti Saugomų rūšių informacinėje sistemoje SRIS (<https://sris.am.lt>), kuriai duomenis teikia ir VMU miškininkai. Atsižvelgiant į saugomo paukščio rūšį, nustatomas saugomas spindulys apie lizdavietes, kuriame ribojama ūkinė veikla. Didžiausias miško plotas – 200 m spinduliu – paliekamas aplink juodojo gandro, didžiojo apuoko bei jūrinių, žuvininkų bei kilniųjų erelių lizdus. Ūkinė veikla 150 m spinduliu stabdoma aplink gyvatėdžių, didžiojo erelio rėksnio, sakalo keleivio ir žalvarnio lizdus ir t. t. Priklausomai nuo paukščio rūšies, ribojama ūkinė veikla nuo 50 iki 200 metrų spinduliu aplink veisimosi vietas, o perėjimo laikotarpiu – visiškai nevykdoma. Nuo balandžio 1 d. iki rugsėjo 1 d., išskyrus tam tikras išimtis, šių paukščių perėjimo vietose nevykdoma jokia ūkinė veikla. Iš saugomų paukščių rūšių, VMU valdomuose miškuose daugiausiai užfiksuota mažojo erelio rėksnio lizdų – iš viso 435. Nemažai yra ir juodojo gandro – 389. Paprastojo suopio lizdų užfiksuota vos keliais daugiau nei jūrinio erelio – atitinkamai 225 ir 220.

„Miškininkai atlikdami kasdienes darbus miške pastebi ir iki tol neidentifikuotas gamtos vertybes bei naujus saugomų paukščių lizdus. Tiesa, pastebėjęs lizdą kartais negali pasakyti koks paukštis jame peri ar perėjo, jeigu lizde nėra šeimininko. Todėl nuo vasario iki rugsėjo kas du mėnesius lizdai yra stebimi, kad identifiкуotume paukščių rūšį. Pastarąjį gali išduoti ir tokie požymiai kaip lizdo medžiaga, dydis, susukimo vieta medyje, taip pat šalia esančios plunksnos ar maisto likučiai,“ – pasakoja VMU Gamtos apsaugos, gamtotvarkos, rekreacijos ir medžioklės skyriaus vyresnioji specialistė Jolita Abraitienė.

Jos teigimu, dalis lizdų būna apleisti ir – jeigu ilgą laiką (ne mažiau nei 4 metus) juose niekas neišsikuria – jie braukiami iš sąrašo. Jeigu matoma, kad reikia gerinti sąlygas retiams paukščiams, papildomai gali būti įrengti lizdų pagrindai ar įkeliamas dirbtinis lizdas.

„Kiekvieną nustatytą lizdą aplankome bent kartą per metus. Tą darome paukščių veisimosi

metu, t. y. nuo balandžio iki rugpjūčio mėnesių. Lizdų stebėjimas ypač įdomus – skirtingu metų laiku jo šeimininkai gali keistis, todėl nežinai, ką jame gali rasti.

Pavyzdžiui, pavasarį rastus kranklių lizdus vasarą jau užima sketsakaliai, kurie iki rudens spėja išauginti savo jauniklius. Paprastųjų suopių lizdus gali užimti vištvanagiai, kurie kartais turi keletą pakaitinių lizdų, kuriuos naudoja kitais ar dar kitais metais. O štai dauguma stambių paukščių, tokie kaip jūriniai ereliai ar juodieji gandrai, yra sėslūs ir tuos pačius lizdus užima daug metų“, – pasakoja J. Abraitienė.

Rūpinantis Lietuvos miškų sparnuočiais kasmet VMU iškelia apie 8500 vnt. inkilų, daugiausiai jų skirti musinukėms, varnėnams, naminėms ir žvirblinėms pelėdoms, meletoms, žalvarniams ir kukučiams, taip pat inkilai gaminami ir keliami šikšnosparniams bei didžiosioms ir miškinėms miegapelėms.

Veiksminga paukščių populiacijos gerinimo priemonė – įvairiarūšių ir įvairiaamžių medynų formavimas, taip pat pavienių medžių ir/ar nepaliestų jų grupių išsaugojimas kirtimo metu. VMU valstybiniuose miškuose pagrindinių miško kirtimų metu paliekami biologinei įvairovei svarbūs gyvi medžiai, kurie atrenkami iš vietinių rūšių ir biologiniu požiūriu vertingiausi – tai dažniausiai yra seniausi ir storiausi medžiai, taip pat – vėjui atsparūs medžiai. Tokių medžių paliekama ne mažiau kaip 10 vnt./ha. Prioritetas teikiamas medžiams su mikrobeinėmis (drevėmis, uoksais ir stambiais lizdais ir t.t.). Vykdamat ūkinę veiklą, paliekamas biologinei įvairovei svarbios negyvos medienos reikiamas kiekis, o nesant reikiamam tokios medienos kiekiui, paliekama atitinkamai daugiau biologinei įvairovei svarbių medžių.

Įvairių paukščių rūšių populiacijos būklės gerinimui, parenkamos skirtingos priemonės. Išskirtinis pavyzdys – kurtinių tuoktaviečių gerinimas. Šiuo atveju vykdomos kelios priemonės: nuo miško kirtimų iki žvyro vežimo miškan, kad Lietuvos miškuose būtų išsaugoma šių vienu rečiausių paukščių populiacija.

Vykdydama veiklą VMU bendradarbiauja su valstybės ir nevyriausybėmis organizacijomis – Lietuvos ornitologų draugija, Lietuvos gamtos fondu, Lietuvos zoologijos sodu, Valstybine saugomų teritorijų tarnyba – ir vykdo įvairius projektus, skirtus saugomų rūšių populiacijų gausinimui. Atliekant gamtotvarkos darbus siekiama išsaugoti, atkurti ar palaikyti gerą aplinkos būklę retoms, nykstančios paukščių ir kitų gyvūnų rūšims bei buveinėms.

VMU valdomuose miškuose nustatyti retų paukščių lizdai

Paukščio rūšis

Vnt.

Mažasis erelis rėksnys (<i>Clanga pomarina</i>)	435
Juodasis gandras (<i>Ciconia nigra</i>)	389
Paprastasis Suopis (<i>Buteo buteo</i>)	225
Jūrinis erelis (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	220
Vištvanagis (<i>Accipiter gentilis</i>)	166
Juodasis peslys (<i>Milvus migrans</i> Bodd.)	33
Žuvininkas (<i>Pandion haliaetus</i> L.)	28
Vapsvaėdis (<i>Pernis apivorus</i>)	20
Meldinė nendrinukė (<i>Acrocephalus paludicola</i>)	13
Žalvarnis (<i>Coracias garrulus</i>)	12
Skėtsakalis (<i>Falco Subbuteo</i>)	9
Rudasis peslys (<i>Milvus milvus</i>)	4
Didysis apuokas (<i>Bubo bubo</i>)	3
Raudonkojis tulikas (<i>Tringa totanus</i>)	3
Kitos rūšys	815
Iš viso:	2375

